

WOM
CZĘSTOCHOWA

BANK DOBRYCH PRAKTYK

Agnieszka Konopka

**Realizacja innowacji pedagogicznej
„Przede wszystkim... bezpiecznie”**

**ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY
W SŁOWIKU**

AGNIESZKA KONOPKA – nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Słowiku, a także opiekun Szkolnego Klubu Bezpieczeństwa, koordynator ds. terapii pedagogicznej, społeczny zastępca dyrektora placówki. Jako nauczyciel pracuję od 26 lat. Od początku swej kariery zawodowej pracuję w Szkole Podstawowej w Słowiku. Jestem nauczycielem dyplomowanym. Oprócz pracy z dziećmi w klasach I–III prowadzę zajęcia – Wychowanie do życia w rodzinie.

REALIZACJA INNOWACJI PEDAGOGICZNEJ „PRZED WSZYSTKIM... BEZPIECZNIE”

Współczesny świat „oferuje” każdemu z nas wiele różnego rodzaju zagrożeń i niebezpieczeństw. Dzieci, ze względu na swoiste predyspozycje psychiczne i fizyczne oraz ufność wobec otaczającej je rzeczywistości, częściej niż dorośli stają się ofiarami wypadków i przestępstw, ponosząc konsekwencje takich zdarzeń, które mogą prowadzić do uszczerbku zdrowia fizycznego, psychicznego i emocjonalnego.

Wiek wczesnoszkolny, będący okresem intensywnego usamodzielniania, jest tym okresem rozwojowym, w którym dzieci dopiero zaczynają zdobywać podstawy wiedzy mające istotne znaczenie dla ich dalszego funkcjonowania. W tym okresie życia rozwijają umiejętności współdziałania w grupie, zaspokajania własnych potrzeb, pełnienia różnych ról społecznych, czyli tego wszystkiego, co jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w społeczności. Dlatego też dla dzieci w tym wieku bardzo ważne są działania profilaktyczno-edukacyjne, które uczą rozpoznawać, unikać i radzić sobie w chwili zagrożenia. I nigdy nie jest ich wystarczająco wiele, bo bezpieczeństwo dzieci powinno zawsze być priorytetem w działaniach profilaktycznych i wychowawczych każdej szkoły.

Program mojej innowacji zawierał niektóre z treści znajdujących się w nowej podstawie programowej przewidzianych do realizacji w klasie I, ale były one rozszerzone. Ponadto zawierał treści ponadprogramowe, np.: jak radzić sobie, jeśli się zgubimy, czy jak udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej. Kierując się swoją ponad 26-letnią praktyką w zawodzie nauczyciela, dostrzegam, iż na realizację tych treści nie ma zbyt wiele czasu. W większości jest to tylko fragment zajęć edukacyjnych w danym dniu. W czasie tym często ograniczamy się do zapoznania dzieci z podstawowymi wiadomościami dotyczącymi bezpiecznego zachowania. Staramy się wyposażyć je w narzędzia, dzięki którym poradzą sobie w sytuacjach zagrożenia, ale na doskonalenie umiejętności korzystania z tych narzędzi i utrwalenie poznanych zasad, brakuje czasu. Dlatego postanowiłam opracować program, który pozwoli dzieciom nie tylko zapamiętać, co jest bezpieczne, a co nie, ale kształtować i rozwijać sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych oraz by miały one charakter ciągły, a nie okazjonalny. Ponadto treści programowe dostosowałam do potencjalnych możliwości zaistnienia zagrożeń w miejscowości, w której żyją uczniowie biorący udział w zajęciach (bliskość lasu, rzeki, miasta, centrów handlowych, trasy szybkiego ruchu itp.).

Aby podnieść skuteczność oddziaływań, korzystałam przede wszystkim z takich form i metod pracy, które opierają się na aktywności uczniów, a ograniczyłam do minimum metody podające. Dzieci w trakcie zajęć wykorzystywały wiadomości zdobyte na obowiązkowych zajęciach lekcyjnych, ale także szukały innych rozwiązań i uczyły się je stosować. Ograniczyłam również do minimum pracę w sali lekcyjnej, wychodząc tam, gdzie

najlepiej dzieci mogły trenować zdobyte umiejętności. Poza tym nie kojarzyły się one uczniom z nauką szkolną, ale z zabawą, na której powinno opierać się zdobywanie wiedzy przez 6–7-latków.

Ważnym jest również fakt, iż nasza placówka jest wyposażona w niezbędne pomoce do realizacji takiego programu (plansze poglądowe, plansze edukacyjne „Ruch drogowy”, „Znaki drogowe”, „Kodeks drogowy”, filmy dydaktyczne (np.: „Odblaskowe pierwszaki”), kasety i płyty z piosenkami, zagadki, rebusy, quizy, ulotki, wiersze, propozycje scenek (sytuacji problemowych) do zinterpretowania lub odegrania podczas zajęć, sprzęt AGD (toster, czajnik bezprzewodowy, krawalnica, sokowirówka) i RTV (telewizor, radio, magnetofon, magnetowid, odtwarzacz CD i DVD, komputer), fantomy do nauki udzielania pomocy przedmedycznej, płyta DVD „Ratujemy i uczymy ratować”. Należało także wspólnie z dziećmi zgromadzić materiały do wykonania plakatów, plansz, prac konkursowych, makiet, posiłków i napojów (z wykorzystaniem sprzętu AGD). Myślę, że te sprzęty także znajdują się w większości szkół.

Program „Przed wszystkim... bezpiecznie” powstał, aby wyposażyc dzieci w umiejętność przewidywania zagrożeń, unikania ich oraz w zdolność radzenia sobie w razie zaistnienia sytuacji niebezpiecznej. Treści w nim zawarte są dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci w młodszym wieku szkolnym.

Innowację realizowałam z uczniami klasy I przez cały rok szkolny 2010/2011 w ramach „godziny karcianej” – czyli jako zajęcia pozalekcyjne wg zamieszczonego poniżej harmonogramu.

TREŚCI PROGRAMOWE I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

Lp.	Temat zajęć	Przewidywane osiągnięcia uczniów	Termin	Liczba godz.
1.	Czy w szkole jestem bezpieczny?	<ul style="list-style-type: none"> – znają zasady bezpiecznego zachowania w szkole podczas zajęć lekcyjnych i przerw międzylekcyjnych, – znają zapisy regulaminów pomieszczeń szkolnych, z których korzystają lub będą korzystać, tj. sali gimnastycznej, boiska, korytarzy, szatni, klatki schodowej, biblioteki, – potrafią wspólnie opracować regulamin bezpiecznego zachowania się w klasie, – znają sposoby zapobiegania niebezpieczeństwom na terenie szkoły, – wiedzą, kogo należy zawiadamiać o sytuacjach zagrożeń w szkole, – w sposób bezpieczny korzystają z przyborów szkolnych. 	wrzesień	2
2.	Droga do szkoły. Czy znam przepisy ruchu drogowego?	<ul style="list-style-type: none"> – umieją bezpiecznie zachować się w drodze do szkoły, – stosują zasady przechodzenia przez jezdnię, – stosują się do wskazań sygnalizacji świetlnej, – znają rodzaje i znaczenie podstawowych znaków drogowych, 	wrzesień październik	3

		<ul style="list-style-type: none"> – respektują zasady bezpiecznego i kulturalnego zachowania się na drodze, – stosują sposoby zwiększenia swojego bezpieczeństwa na drodze, – potrafią wykonać makietę przedstawiającą określoną sytuację drogową, z zastosowaniem poziomych i pionowych znaków drogowych, – śpiewają piosenkę pt. „Wolniej, wolniej tak bezpiecznie”, – wykonują konkursowe prace plastyczne dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym. 		
3.	Bezpiecznie spędzam wolny czas.	<ul style="list-style-type: none"> – wiedzą, na czym polega bezpieczna zabawa, – znają zagrożenia wynikające z zabawy w pobliżu: drogi, torów kolejowych, rzeki, lasu, – przed przystąpieniem do zabawy sprawdzają miejsce zabawy, – informują rodziców o miejscu i czasie zabaw, – potrafią wykonać plakat promujący bezpieczną zabawę, – potrafią ułożyć kodeks postępowania w czasie zabaw indywidualnych i w grupie, – znają zagrożenia, jakie mogą nieść ze sobą komputer i Internet, – wiedzą, z jakich przedmiotów nie powinni korzystać w trakcie zabawy (np. odpalanie fajerwerków), – wiedzą, że nie wolno urządzać zabaw w miejscach niedozwolonych zimą, – umieją zaplanować bezpieczny wypoczynek podczas ferii zimowych, – znają zasady bezpiecznej kąpieli, – wiedzą, jak uchronić się przed poparzeniem i udarem słonecznym, – prawidłowo reagują w sytuacjach wymagających reakcji. 	<p>październik</p> <p>3</p> <p>styczeń</p> <p>1</p> <p>czerwiec</p> <p>1</p>	
4.	Kto to jest „obcy”?	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżniają osoby „obce” w swoim otoczeniu, – są świadomi zagrożeń wynikających z kontaktów z nieznanymi, – potrafią zachować się w kontakcie z osobą obcą i wiedzą, w jaki sposób przeciwstawić się skutecznie atakom przemocy, – są rozważni w zawieraniu znajomości na ulicy, – wiedzą, kiedy powiedzieć „nie”, – wiedzą o konieczności zgłaszania niewłaściwych zachowań nieznanymi. 	listopad	1
5.	Uwaga!	– znają numery alarmowe,	listopad	2

	Niebezpieczeństwo!	<ul style="list-style-type: none"> – umieją korzystać z telefonu, – są świadomi konsekwencji fałszywych telefonów, – potrafią prawidłowo przeprowadzić rozmowę z dyspozytorami pogotowia, policji, straży pożarnej, – wiedzą, jak szybko wezwać pomoc, gdy w pobliżu nie ma telefonu, – wiedzą, gdzie szukać pomocy w sytuacjach problemowych, niebezpiecznych. 		
6.	Jestem samodzielny, ale bezpieczny.	<ul style="list-style-type: none"> – znają zagrożenia, jakie niesie ze sobą korzystanie z urządzeń gospodarstwa domowego, – wiedzą, jak bezpiecznie korzystać z sokowirówki, potrafią zrobić sok jabłkowo-marchwiowy, – umieją samodzielnie i bezpiecznie obsłużyć toster – wykonać sandwicze, – potrafią właściwie korzystać z czajnika bezprzewodowego, zaparzyć herbatę, – bezpiecznie posługują się krawalnicą i nożem, wykonują kanapki wiosenne, – podejmują właściwe decyzje w sytuacjach problemowych związanych z obsługą innych sprzętów domowych, tj.: żelazka, kuchenki gazowej, suszarki do włosów, piekarnika (odgrywanie i interpretacja scenek tematycznych), – znają zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka wynikające z niewłaściwego stosowania chemicznych środków czystości, – wiedzą, jak reagować w razie oparzeń i porażień. 	listopad grudzień marzec	2 1 3
7.	Rety! Zgubiłem się!	<ul style="list-style-type: none"> – wiedzą, że nie wolno oddalać się od grupy podczas wycieczek klasowych i szkolnych, – potrafią prawidłowo zareagować, jeśli stracili grupę z oczu lub są zdezorientowani, – znają swoje podstawowe dane osobowe, – wiedzą, gdzie i komu należy zgłosić swoje zaginięcie. 	kwiecień	1
8.	Czy to zwierzę jest niebezpieczne?	<ul style="list-style-type: none"> – wiedzą, które zwierzęta można uznać za groźne, – potrafią przyjąć pozycję „żółwia” w przypadku ataku agresywnego zwierzęcia, – rozpoznają zachowania nietypowe dla dzikich zwierząt i właściwie reagują w przypadku spotkania z nimi, – wiedzą, co to jest wścieklizna i jak można się nią zarazić, 	kwiecień	2

		<ul style="list-style-type: none"> – znają zasady bezpiecznego postępowania wobec zwierząt, – wiedzą, jak wygląda i jak postąpić, jeśli znajdą szczepionkę przeciw wściekliznie. 		
9.	Nie dotykaj! Nie jedz! To trujące!	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznają rośliny i grzyby trujące, które znajdują się lub mogą się znaleźć w ich otoczeniu (doniczkowe, ogrodowe, leśne), – wiedzą, że nie wolno spożywać części roślin nieznanych, – umieją podjąć właściwe działania w przypadku nieumyślnego spożycia nieznannej lub trującej rośliny lub grzyba. 	maj	1
10.	Ja też umiem ratować.	<ul style="list-style-type: none"> – pamiętają, że aby kogoś ratować muszą zapewnić sobie bezpieczeństwo, – potrafią zapewnić bezpieczeństwo osobie poszkodowanej, – wskazują przedmioty niebezpieczne na miejscu zdarzenia, – umieją ocenić stan przytomności poszkodowanego, – potrafią udrożnić drogi oddechowe, – potrafią szybko wezwać pomoc i właściwie przedstawić sytuację, – potrafią ułożyć poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej, – potrafią wykonać prawidłowe oddechy ratownicze i uciski klatki piersiowej (tylko na fantomach), – wiedzą, co to jest łańcuch przeżycia. 	maj czerwiec	4
11.	Bezpieczna jazda rowerem.	<ul style="list-style-type: none"> – śpiewają piosenkę pt.: „Jadą rowery”, – znają budowę roweru, – wiedzą, które części roweru są obowiązkowe, a które są wyposażeniem dodatkowym, – znają podstawowe przepisy ruchu rowerowego, – potrafią jeździć rowerem w linii prostej, po okręgu, ósemkami, – zachowują właściwą odległość między pojazdami w czasie jazdy „gęsiego”, – sprawdzają stan techniczny roweru przed wyjazdem, – sprawnie poruszają się rowerem po Miasteczku Ruchu Drogowego, – przestrzegają przepisów ruchu drogowego, – respektują znaki drogowe, – bezpiecznie uczestniczą w ruchu drogowym 	czerwiec	6

		pod opieką dorosłych – rajd szlakiem rowerowym Słowik – Dębowiec.		
--	--	---	--	--

Założenia i cele moich działań realizowałam między innymi poprzez:

- ✓ prowadzenie rozmów kierowanych, rozwiązywanie problemów, giełdy pomysłów, gry i zabawy dydaktyczne,
- ✓ symulacje, dramy, zabawy tematyczne, naukę piosenek,
- ✓ działania praktyczne (np.: parzenie herbaty, robienie tostów, soku owocowo-warzywnego, szkolenie w udzielaniu pierwszej pomocy itp.),
- ✓ projekcje filmów,
- ✓ wycieczki piesze, rowerowe,
- ✓ rozwiązywanie rebusów, krzyżówek, zagadek,
- ✓ konkursy plastyczne o tematyce bezpieczeństwa,
- ✓ pracę indywidualną i w małych grupach,
- ✓ spotkania z przedstawicielami Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Pogotowia Ratunkowego, leśniczym,
- ✓ pogadankę nauczyciela, opis, pokaz, opowiadanie.

Dzieci zawsze z niecierpliwością czekały na nasze cotygodniowe spotkania, wiedząc, że coś ciekawego będzie się działo i czegoś nowego się dowiedzą.

W kolejnych latach wspólnej pracy dzieci często korzystały ze zdobytych doświadczeń, uczestnicząc w licznych kampaniach, projektach edukacyjnych realizowanych w naszej szkole, np.: „Zatrzymaj się i żyj” (o bezpiecznych przejazdach kolejowych), „Baw się i bądź bezpieczny” (projekt UNICEF), „Droga i ja” czy przyczyniając się do zdobycia tytułu „Bezpieczna Szkoła 2012”. W ubiegłym roku szkolnym 2012/2013 zostaliśmy także finalistą ogólnopolskiej akcji MEN „Ty i ja bezpieczni w szkole”.

Obecnie, już jako uczniowie klasy IV stanowią trzon Szkolnego Klubu Bezpieczeństwa, przyczyniając się do wdrażania bezpiecznych zachowań przez pozostałych uczniów szkoły. Tematyka ta jest im nadal bliska. Ponadto zajęcia te pomogły w procesie wychowania rozsądnych, zaradnych i ostrożnych członków społeczności szkolnej i nie tylko szkolnej.

Podsumowując, „Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci”.

AGNIESZKA KONOPKA